

โครงสร้างของสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย

สหกรณ์ออมทรัพย์เป็นสถาบันการเงินประเภทหนึ่ง ซึ่งอยู่ในระบบตลาดการเงินและเป็นสหกรณ์ประเภทหนึ่ง ซึ่งมีการจัดตั้งและบริหารงานโดยกลุ่มผู้มีรายได้ประจำ เช่น ข้าราชการ ลูกจ้าง พนักงานขององค์การรัฐวิสาหกิจ และพนักงานบริษัทผู้มีรายได้ประจำแน่นอน เป็นต้น สหกรณ์ออมทรัพย์ดำเนินธุรกิจเพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ของสมาชิก ช่วยเหลือสมาชิกโดยให้สมาชิกกู้เงินไปลงทุนหรือใช้สอย เมื่อมีความจำเป็นในอัตราดอกเบี้ยที่ได้กำหนดไว้เพื่อการธุรกิจ สหกรณ์ประเภทนี้เป็นสหกรณ์ชนิดจำกัด กล่าวคือสมาชิกรับผิดชอบในหนี้สินของสหกรณ์จำกัดเพียงไม่เกินจำนวนเงินค่าหุ้นที่ยังส่งใช้ไม่ครบมูลค่าหุ้นที่ตนถือ

ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2511 สหกรณ์ในประเทศไทยแบ่งออกเป็น 6 ประเภท คือ

1. สหกรณ์การเกษตร
2. สหกรณ์การประมง
3. สหกรณ์นิคม
4. สหกรณ์ร้านค้า
5. สหกรณ์บริการ
6. สหกรณ์ออมทรัพย์

สหกรณ์ออมทรัพย์จึงเป็นสหกรณ์ประเภทหนึ่งที่ได้รับการรับรองตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2511 ซึ่งประกอบการเกี่ยวกับธุรกิจด้านการเงิน โดยส่งเสริมให้มีการออมทรัพย์และให้ความช่วยเหลือด้านการเงินแก่กันในกลุ่มสมาชิกเพื่อเป็นการเสริมสร้างความมั่นคงในด้านเศรษฐกิจและด้านการเงินแก่สมาชิก โดยยึดถือหลักของความสมัครใจ หลักของความยุติธรรม หลักของประชาธิปไตย หลักของการช่วยเหลือตนเอง และหลักของการช่วยเหลือซึ่งกันและกันของกลุ่มสมาชิก อีกทั้งเป็นการช่วยเหลือให้สมาชิกได้เรียนรู้ถึงการดำเนินธุรกิจด้านการเงินอย่างถูกต้อง โดยการ

เรียกเก็บเงินค่าหุ้น การรับฝากเงิน และนำเงินไปให้กู้ยืมในหมู่สมาชิกของสหกรณ์ด้วยกัน

นอกจากนี้ยังมีประกาศกระทรวงการคลัง ให้สหกรณ์ออมทรัพย์ เป็นสถาบันการเงิน ดังแสดงในภาคผนวก ก

วัตถุประสงค์ของสหกรณ์ออมทรัพย์

สหกรณ์ออมทรัพย์มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญพอสรุปได้ดังนี้คือ

1. การส่งเสริมให้สมาชิกมีการออมทรัพย์ โดยช่วยให้สามารถสะสมส่วนแบ่งรายได้ของตนไว้ในทางอันมั่นคง และได้รับประโยชน์ตามสมควร
2. การรับฝากเงินจากสมาชิกทั้งประเภทออมทรัพย์และประจำ
3. การจัดให้มีเงินกู้สำหรับสมาชิกตามข้อกำหนดที่เหมาะสม เพื่อสนับสนุนให้มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหมู่สมาชิก
4. การให้บริการแก่สมาชิกโดยอาศัยหลักของความเสมอภาคในการบริหาร เพื่อยก ระดับมาตรฐานการครองชีพ เสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและการเงินของสมาชิก และให้การศึกษาอบรมทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพแก่สมาชิก เพื่อให้สมาชิกสามารถช่วยเหลือตนเอง และครอบครัวให้ดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

กลุ่มของสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย

ประเทศไทยได้มีการจัดตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์ขึ้นเป็นแห่งแรกโดยใช้ชื่อว่า "สหกรณ์ข้าราชการสหกรณ์จำกัดสินใช้" โดยจัดตั้งขึ้นในหมู่ข้าราชการสหกรณ์และพนักงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จดทะเบียนตามกฎหมายสหกรณ์ เมื่อวันที่ 28 กันยายน พ.ศ. 2492 ปรากฏว่าสหกรณ์แห่งนี้สามารถดำเนินธุรกิจจนประสบผลสำเร็จด้วยดี ต่อมาในปี พ.ศ. 2499 สหกรณ์ออมทรัพย์แห่งที่สองจึงได้ก่อตั้งขึ้นในหมู่ข้าราชการครูที่จังหวัดนครสวรรค์ โดยใช้ชื่อว่า "สหกรณ์ครูนครสวรรค์ จำกัดสินใช้" และเป็นสหกรณ์ออมทรัพย์ครูแห่งแรกซึ่งได้ก่อตั้งขึ้น ต่อจากนั้นจึงได้มีบรรดาครูในจังหวัดอื่น ๆ เห็นประโยชน์และได้รับการส่งเสริมให้ก่อตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์ครูในจังหวัดต่าง ๆ อย่างแพร่หลายจนเกือบทั่วทุกจังหวัดในประเทศไทย

ในบรรดาสหกรณ์ออมทรัพย์ทั้งหมดในประเทศไทย ซึ่งในปัจจุบันมีอยู่ 505 สหกรณ์¹ นั้นสามารถจัดกลุ่มของสหกรณ์ออมทรัพย์ โดยถือเกณฑ์อาชีพของสมาชิกโดยการจัดแบ่งตาม กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ได้ดังนี้คือ

1. สหกรณ์ออมทรัพย์ครู
2. สหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจ
3. สหกรณ์ออมทรัพย์ข้าราชการสาธารณสุข
4. สหกรณ์ออมทรัพย์ข้าราชการในสถานศึกษาต่าง ๆ
5. สหกรณ์ออมทรัพย์ข้าราชการในหน่วยงานต่าง ๆ
6. สหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธุรกิจเอกชน

สหกรณ์ออมทรัพย์ครูจึงเป็นสหกรณ์ออมทรัพย์กลุ่มหนึ่งที่จัดตั้งขึ้นในประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ครูทั้งหลายที่เป็นสมาชิกเก็บออมทรัพย์ไว้เพื่อใช้ในคราวจำเป็น โดยคำนึงว่าการที่จะให้สมาชิกแต่ละคนออมทรัพย์ด้วยตนเองนั้นย่อมเป็นการยาก และต้องใช้เวลานาน ดังนั้น จึงพยายามให้มีการร่วมกันออมทรัพย์ในหมู่สมาชิก โดยให้การออมทรัพย์ของสมาชิกเป็นไปอย่างปลอดภัย และได้รับผลตอบแทนพอสมควร

โครงสร้างการบริหารงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ครู

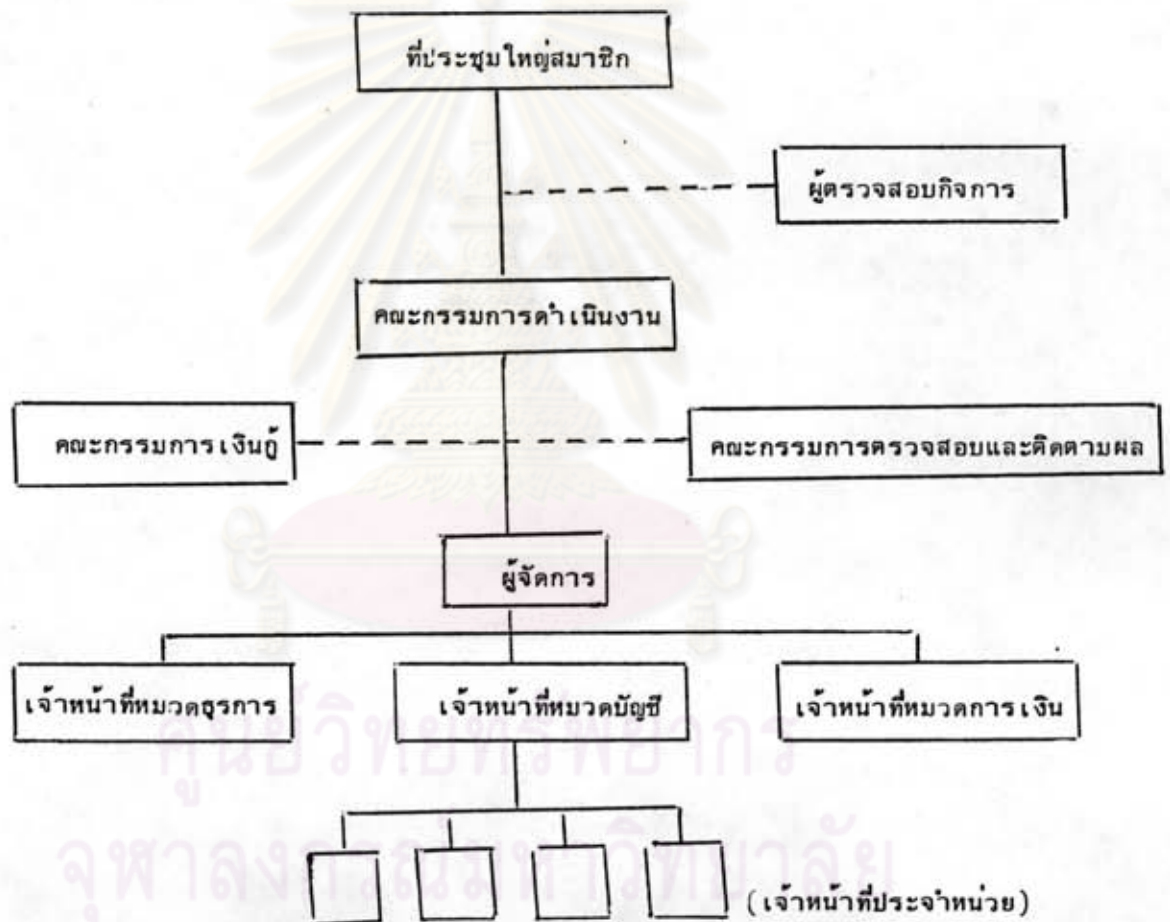
การบริหารงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ครู เริ่มจากที่ประชุมใหญ่ของสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์ เป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในการวินิจฉัยปัญหาต่าง ๆ และมติต่าง ๆ ของที่ประชุมใหญ่จะถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของผู้บริหารงานสหกรณ์ออมทรัพย์ แต่เนื่องจากสมาชิกทั้งหมดที่ประชุมใหญ่ไม่สามารถปฏิบัติงานในการดำเนินธุรกิจสหกรณ์ได้ทั้งหมดจึงจัดตั้งตัวแทนโดยการเลือกสมาชิกของสหกรณ์ออมทรัพย์จากที่ประชุมใหญ่ของสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์ขึ้นเป็นคณะกรรมการดำเนินการ เพื่อดำเนินการและเป็นตัวแทนของสหกรณ์ในการประกอบธุรกิจภายนอกสหกรณ์ออมทรัพย์ โดยต้องปฏิบัติตามกฎข้อบังคับของสหกรณ์ออมทรัพย์ครู และมติต่าง ๆ ของที่ประชุมใหญ่ นอกจากนี้เพื่อเป็นการตรวจสอบและควบคุมการบริหารงานของคณะกรรมการดำเนินการที่ได้รับมอบหมายให้ เป็นไปโดยถูกต้องเรียบร้อยและเป็นผลดีแก่สหกรณ์ออมทรัพย์ครู ที่ประชุมใหญ่สมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์

¹ตรวจบัญชีสหกรณ์, กรม. รายงานสถิติการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ประจำปี 2529.
พระนคร: กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2529.

อาจตั้งสมาชิก หรือบุคคลภายนอกที่เหมาะสมให้เป็นผู้ตรวจสอบกิจการของสหกรณ์ออมทรัพย์ เป็นประจำปีก็ได้ โดยผู้ตรวจสอบกิจการจะเสนอผลการตรวจสอบต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินงานเป็นประจำทุกเดือนและเสนอผลการตรวจสอบประจำปีทางบัญชีต่อที่ประชุมใหญ่สมาชิกของสหกรณ์ออมทรัพย์

ลักษณะโครงสร้างการบริหารและสายการบังคับบัญชาของสหกรณ์ออมทรัพย์ควรมีขั้นตอนดังแผนภูมิ 2.1 ดังนี้

แผนภูมิที่ 2.1 โครงสร้างการบริหารงานสหกรณ์ออมทรัพย์ครู

ที่มา : คู่มือสหกรณ์ออมทรัพย์ เล่ม 3 - เอกสารวิชาการของกรมส่งเสริมสหกรณ์ , 2522

จากแผนภูมิที่ 2.1 จะเห็นได้ว่า โครงสร้างการบริหารงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ครู ประกอบด้วย

ก. ที่ประชุมใหญ่สมาชิก

สมาชิกของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูส่วนใหญ่จะเป็นครูในสังกัดหรือจังหวัดเดียวกัน โดยก่อนที่จะรับเข้ามาเป็นสมาชิกจะกำกับคุณสมบัติให้มีคุณลักษณะว่า เป็นผู้บรรลุนิติภาวะและมีนิสัยประหยัด ไม่เป็นสมาชิกในสหกรณ์อื่นที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการออมทรัพย์ และเป็นครูในสังกัดของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูที่ตั้งขึ้น ในกรณีที่ผู้สมัครเป็นผู้มีหนี้สินอยู่ก่อน และประสงค์จะได้รับเงินกู้จากสหกรณ์ไปชำระหนี้จะต้องมีการสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับหนี้สินอย่างละเอียด สมาชิกทุกคนของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูจะต้องรับผิดชอบในหนี้สินของสหกรณ์เพียงไม่เกินจำนวนเงินค่าหุ้นที่ยังส่งใช้ไม่ครบมูลค่าหุ้นที่ตนถือเท่านั้น และสมาชิกจะถือหุ้นได้สูงสุดไม่เกินหนึ่งในห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดของสหกรณ์ ในขณะที่สิทธิออกเสียงของสมาชิกในที่ประชุมใหญ่สมาชิกจะมีสิทธิออกเสียงได้คนละหนึ่งคะแนนเสียง โดยไม่คำนึงถึงจำนวนหุ้นที่สมาชิกถืออยู่

ข. คณะกรรมการดำเนินงาน

คณะกรรมการดำเนินงาน ทำหน้าที่บริหารงานและควบคุมการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูให้เป็นไปตามข้อบังคับของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูคามมติของที่ประชุมใหญ่สมาชิก และตามคำสั่งของนายทะเบียนสหกรณ์โดยเป็นผู้กำหนดแผนในการปฏิบัติงานและจัดการภายในสหกรณ์ออมทรัพย์ครูให้บรรลุวัตถุประสงค์และให้มีฐานะมั่นคง เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่สมาชิก โดยปกติกรรมการของคณะกรรมการดำเนินงานจะอยู่ในตำแหน่งคราวละ 1 ปี เมื่อครบ 1 ปี หากยังไม่มีการเลือกตั้งคณะกรรมการดำเนินงานชุดใหม่ จะต้องดำเนินการภายใน 150 วัน นับแต่วันสิ้นสุดปีทางบัญชี คณะกรรมการดำเนินงานจะมีการประชุมอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง แต่เนื่องจากการบริหารงานด้วยคณะกรรมการดำเนินงานทั้งคณะย่อมไม่คล่องตัวพอ ดังนั้น คณะกรรมการดำเนินงานจึงแต่งตั้งผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบต่อการบริหารสหกรณ์ออมทรัพย์โดยตรง และเป็นผู้มีอำนาจสั่งการต่อเจ้าหน้าที่สหกรณ์แทนคณะกรรมการดำเนินงานทั้งคณะ

โดยถือว่าคณะกรรมการดำเนินงานทั้งคณะ เป็นคณะกรรมการดำเนินงานฝ่ายอำนาจการและบุคคลที่ได้รับบริการ เลือกตั้ง ในคณะกรรมการดำเนินงานนั้น เป็นคณะกรรมการดำเนินงานฝ่ายบริหาร

ฝ่ายบริหารสามารถแบ่งได้ดังนี้คือ

1. ประธานกรรมการคณะกรรมการดำเนินงาน มีอำนาจหน้าที่ในการเป็นประธานที่ประชุมใหญ่สมาชิก และที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน ลงลายมือชื่อในเอกสารต่าง ๆ แทนสหกรณ์ออมทรัพย์ครูตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับ ดูแลควบคุมการดำเนินงานทั่วไปของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และดำเนินการอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการดำเนินงานมอบหมาย
2. รองประธานกรรมการคณะกรรมการดำเนินงาน มีอำนาจหน้าที่เป็นผู้ปฏิบัติการแทนประธานกรรมการ ในขณะที่ประธานกรรมการไม่อยู่ หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ หรือตามที่ประธานกรรมการมอบหมายให้ปฏิบัติหรือเมื่อตำแหน่งประธานกรรมการว่างลง และดำเนินการอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการมอบหมาย
3. เลขานุการคณะกรรมการดำเนินงาน มีหน้าที่ในการบันทึกรายงานการประชุมใหญ่และการประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน ดูแลรักษารายงานการประชุมดังกล่าวให้เรียบร้อยอยู่เสมอ จัดส่งหนังสือแจ้งนัดการประชุมไปยังสมาชิก หรือกรรมการของคณะกรรมการดำเนินงานแล้วแต่กรณี และทำการอื่น ๆ ตามที่กำหนดในข้อบังคับและคณะกรรมการดำเนินงานมอบหมาย
4. เหรัญญิก มีอำนาจหน้าที่ควบคุมดูแลและตรวจสอบ การรับจ่าย และการเก็บรักษาเงินของสหกรณ์ให้เป็นไปโดยถูกต้องเรียบร้อย และดำเนินการอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการดำเนินงานมอบหมาย

ค. ผู้จัดการและเจ้าหน้าที่สหกรณ์ออมทรัพย์ฯ

เนื่องจากงานภายในสำนักงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ฯ มีมากขึ้นตลอดเวลา คณะกรรมการดำเนินงานและสมาชิกแต่ละคนย่อมมีงานประจำของตนเองอยู่แล้ว ดังนั้นสหกรณ์ออมทรัพย์ฯ จึงมีความจำเป็นต้องจ้างเจ้าหน้าที่มาปฏิบัติงานแทนให้เพียงพอแก่การปฏิบัติงานที่กำลังดำเนินอยู่ เจ้าหน้าที่สหกรณ์ออมทรัพย์ฯ ทั้งหมดจะอยู่ในบังคับบัญชาของผู้จัดการสหกรณ์ฯ ถ้าหากสหกรณ์ฯ ใดไม่มีผู้จัดการ เจ้าหน้าที่ทั้งหมดจะอยู่ในบังคับบัญชาของคณะกรรมการดำเนินงาน หรือบุคคลจากคณะกรรมการดำเนินงานที่ได้รับการแต่งตั้งโดยคณะกรรมการดำเนินงานให้มาดำเนินงานแทนผู้จัดการ

ผู้จัดการสหกรณ์ มีอำนาจหน้าที่ควบคุมการปฏิบัติงานในสำนักงานและบังคับบัญชาเจ้าหน้าที่สหกรณ์ให้ปฏิบัติงานไปตามกฎข้อบังคับที่กำหนดไว้ อันได้แก่ การตรวจสอบการรับสมัครเป็นสมาชิก การรับฝากเงิน การจ่ายเงินรับฝาก ตรวจสอบค่าช้อดู และเรียกเก็บเงินกู้จากสมาชิก ฯลฯ โดยเสนอรายงานกิจการประจำเดือนต่อคณะกรรมการดำเนินงาน นอกจากนี้ ผู้จัดการยังมีอำนาจลงชื่อร่วมกับคณะกรรมการดำเนินงานที่ดำรงตำแหน่งตามข้อบังคับสหกรณ์ออมทรัพย์ฯ ในการทำนิติกรรม เอกสารทางการเงินแทนสหกรณ์ออมทรัพย์ฯ

เจ้าหน้าที่สหกรณ์ออมทรัพย์ฯ เจ้าหน้าที่สหกรณ์ออมทรัพย์ฯ ซึ่งปฏิบัติงานอยู่ในภายในสำนักงานสหกรณ์ออมทรัพย์ฯ อาจแยกออกตามลักษณะของงานได้เป็น 3 ประเภทคือ

1. เจ้าหน้าที่หมวดธุรการ ปฏิบัติงานงานเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมเอกสารต่าง ๆ ของสหกรณ์ออมทรัพย์ฯ โดยรับผิดชอบงานด้านสารบรรณและงานทะเบียน และช่วยการปฏิบัติงานของเลขานุการคณะกรรมการดำเนินงานอันได้แก่ การเตรียมเอกสารการประชุม ทำทะเบียนสมาชิกและดัชนีสมาชิก ฯลฯ นอกจากนี้ยังรับหน้าที่ในการประชาสัมพันธ์และติดต่อกับสมาชิกเพื่อสามารถบริการสมาชิกได้เต็มที่ และสามารถควบคุมการบริการของสมาชิกผู้มาติดต่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. เจ้าหน้าที่หมวดการเงิน ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการเงินของสหกรณ์ทั้งหมด โดยช่วยเหลือเหรียญกษาปณ์ในการปฏิบัติหน้าที่รับ-จ่าย เก็บรักษาเงินสดภายในอำนาจที่ได้รับมอบหมาย จัดทำเอกสารการรับจ่ายเงิน และลงบัญชีสมุดเงินสดรับ-จ่าย ตลอดจนทำทะเบียนการจ่ายเงินเดือน เงินสะสมของเจ้าหน้าที่ด้วย

3. เจ้าหน้าที่หมวดบัญชี ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการลงบัญชีและจัดทำรายงานทางบัญชี และการเงินทั้งหมดของสหกรณ์ให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน พร้อมทั้งจะให้ผู้ตรวจสอบกิจการ หรือ คณะกรรมการตรวจและติดตามผลมาตรวจสอบได้

นอกจากนี้ เพื่อให้การดำเนินงานและการควบคุมสหกรณ์ออมทรัพย์ครู เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ คณะกรรมการดำเนินงานอาจตั้งคณะกรรมการเพิ่มจากคณะกรรมการดำเนินงานขึ้นอีก 2 คณะคือ

1. คณะกรรมการเงินกู้ ประกอบด้วย ประธานกรรมการ เลขานุการ และ กรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งจากคณะกรรมการดำเนินการ เพื่อให้ร่วมกันพิจารณาวินิจฉัยให้เงินกู้แก่สมาชิก โดยรายงานผลการพิจารณาต่อคณะกรรมการดำเนินงานทราบเป็นประจำทุกเดือน โดยคณะกรรมการเงินกู้จะมีอายุการดำรงตำแหน่งตามคณะกรรมการดำเนินงาน

2. คณะกรรมการตรวจและติดตามผล ประกอบด้วย ประธาน เลขานุการ และ กรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งจากคณะกรรมการดำเนินงาน เพื่อร่วมกันติดตามผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ครู และตรวจสอบผลการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่สหกรณ์ออมทรัพย์ครู โดยเสนอรายงานต่อคณะกรรมการดำเนินงานทราบเป็นประจำทุกเดือน คณะกรรมการตรวจและติดตามผลจะมีอายุการดำรงตำแหน่งตามคณะกรรมการดำเนินงาน

โครงสร้างทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ครู

ก. ทุนดำเนินงาน

ทุนดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูประกอบด้วย

1. ทุนของสหกรณ์ ได้แก่ ทุนเรือนหุ้น เงินสำรอง ทุนสะสมต่าง ๆ ตามข้อบังคับ และกำไรสุทธิประจำปี
2. เครดิตระยะสั้น ได้แก่ เงินกู้จากแหล่งเงินทุนต่าง ๆ เงินรับฝากจากสมาชิก เจ้าหนี้ค่าเช่าที่ดิน เครดิตจากแหล่งอื่น ๆ เงินค้ำจ่ายต่าง ๆ
3. เครดิตระยะยาว ได้แก่ เงินกู้ระยะยาว
4. หนี้สินอื่น ๆ ได้แก่ เงินสะสมเจ้าหน้าที่ เงินประกัน เงินสำรองบำเหน็จเจ้าหน้าที่ และอื่น ๆ

ข. การถือหุ้นของสมาชิก

สหกรณ์ออมทรัพย์ครูได้วางระเบียบให้สมาชิกต้องส่งเงินค่าหุ้นเป็นรายเดือน เดือนละเท่า ๆ กัน มูลค่าการชำระค่าหุ้นจะมีการปรับปรุงให้สูงขึ้น ตามรายได้ที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปี โดยสมาชิกไม่อาจถอนหุ้นหรือโอนหุ้นให้ผู้อื่นในขณะที่เป็นสมาชิกอยู่อย่างเด็ดขาด การถือหุ้นของสมาชิกนี้เป็นการออมทรัพย์ภาคบังคับ โดยที่หุ้นในสหกรณ์ออมทรัพย์ส่วนมากจะมีมูลค่าหุ้นละ 10 บาท สมาชิกทุกคนต้องส่งเงินค่าหุ้นเป็นรายเดือนโดยถืออัตราส่วนตามจำนวนเงินเดือนที่ได้รับดังตัวอย่างในตาราง 2.1

ศูนย์วิทยพัชรากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2.1 อัตราส่วนการถือเงินค้ำหุ้นตามจำนวนเงินเดือนของสมาชิก

เงินได้รายเดือน (บาท)	จำนวนหุ้นที่ต้องถือ
ไม่เกิน 1,000	5
เกินกว่า 1,000 - 1,500	8
เกินกว่า 1,500 - 2,000	10
เกินกว่า 2,000 - 2,500	12
เกินกว่า 2,500 - 3,000	14
เกินกว่า 3,000 - 3,500	16
เกินกว่า 3,500 - 4,000	18
เกินกว่า 4,000 - 4,500	20
เกินกว่า 4,500 - 5,000	25
เกินกว่า 5,500	30
แต่ไม่สูงเกินกว่าร้อยละ 5 ของรายได้	

ที่มา : คู่มือสหกรณ์ออมทรัพย์เล่ม 1 - เอกสารวิชาการของกรมส่งเสริมสหกรณ์ 2522

โดยทั่วไปสมาชิกจะต้องส่งชำระค่าหุ้นเป็นระยะเวลา 84 เดือน แต่บางแห่งกำหนดไว้ 120 เดือนและจะได้รับผลตอบแทนเป็นเงินปันผลในอัตราไม่เกินกว่าที่กำหนดในกระทรวงตามจำนวนหุ้นที่สมาชิกถืออยู่ ในการส่งเงินค้ำหุ้นของสมาชิกนั้นจะต้องนำส่งอย่างสม่ำเสมอ หากสมาชิกขาดส่งเงินค้ำหุ้น 3 งวดติดต่อกัน หรือขาดส่งรวมกันถึง 6 งวด โดยมิได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการดำเนินงาน สมาชิกผู้นั้นจะถูกให้ออกจากการเป็นสมาชิกของสหกรณ์ออมทรัพย์ครู

ค. การรับเงินฝาก

สหกรณ์ออมทรัพย์ครูมีการบริการรับเงินฝากจากสมาชิก ซึ่งแบ่งประเภทของเงินฝากเป็น 2 ประเภทคือ

1. เงินฝากออมทรัพย์

เงินฝากออมทรัพย์เป็นเงินที่รับฝาก และถอนเมื่อใดโดยจำนวนเงินเท่าใดก็ได้ แต่ต้องไม่ต่ำกว่า 10 บาท ในการฝากและถอนแต่ละครั้ง สหกรณ์ออมทรัพย์ครูจะคิดดอกเบี้ย

เงินฝากออมทรัพย์ตามจำนวนวันที่ฝากเงินไว้กับสหกรณ์ออมทรัพย์ครูในอัตราไม่เกินกว่าที่กฎหมายกำหนดและเป็นไปตามระเบียบของแต่ละสหกรณ์ออมทรัพย์ครู

2. เงินฝากประจำ

เงินฝากประจำเป็นเงินที่รับฝากและจ่ายเงินเป็นก้อนทั้งจำนวน เมื่อสิ้นระยะเวลาฝากตามที่ตกลงไว้ โดยเงินฝากประจำครั้งหนึ่ง ๆ จะต้องไม่ต่ำกว่า 50 บาท และจะต้องมีระยะเวลาฝากไม่น้อยกว่า 3 เดือน สหกรณ์ออมทรัพย์ครูคิดดอกเบี้ยเงินฝากประจำให้ในอัตราไม่เกินที่กฎหมายกำหนด และเป็นไปตามระเบียบของแต่ละสหกรณ์ออมทรัพย์ครูที่กำหนดขึ้นตามความเหมาะสม

ง. การให้กู้ยืมเงิน

สหกรณ์ออมทรัพย์ครูมีการให้บริการสมาชิกกู้ยืมเงินตามความต้องการของสมาชิกในกรณีที่สมาชิกมีปัญหาด้านการเงิน โดยสมาชิกสามารถยื่นคำร้องขอกู้ผ่านเจ้าหน้าที่คณะกรรมการเงินกู้หรือคณะกรรมการดำเนินการแล้วแต่กรณี พิจารณาอนุมัติให้กู้แก่ผู้ที่ขอกู้เป็นราย ๆ ไป

การให้บริการด้านเงินกู้แก่สมาชิกของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูนั้น แบ่งได้เป็น 3 ประเภทคือ

1. เงินกู้เพื่อเหตุฉุกเฉิน

เงินกู้ประเภทนี้เป็นเงินกู้ระยะสั้น สหกรณ์ออมทรัพย์ครูให้เงินกู้แก่สมาชิกเพื่อนำไปใช้ในสภาวะที่มีความต้องการใช้เงินอย่างเร่งด่วน ซึ่งส่วนมากเป็นเงินจำนวนน้อย เช่น ค่ารักษาพยาบาล ค่าเล่าเรียนบุตรเมื่อเปิดภาคเรียน ฯลฯ สหกรณ์ออมทรัพย์ครูจะพิจารณาจำนวนเงินกู้แก่สมาชิกตามความจำเป็นโดยไม่ต้องมีหลักประกันใด ๆ เพียงแค่สมาชิกทำหนังสือเงินตามแบบที่กำหนดไว้เป็นหลักฐาน เงินกู้เพื่อเหตุฉุกเฉินนี้จะต้องชำระคืนเป็นรายเดือน พร้อมดอกเบี้ยในระยะเวลาไม่เกิน 3 เดือน วงเงินกู้ที่กำหนดมักจะไม่เกิน 1/2 เท่า หรือ 1 เท่า หรือ 2 เท่าของเงินเดือน จำนวนวงเงินกู้สูงสุดที่สหกรณ์ออมทรัพย์ครูบางแห่งกำหนดจะอยู่ระหว่าง 1,000 บาท - 5,000 บาท

2. เงินกู้สามัญ

เงินกู้ประเภทนี้เป็นเงินกู้ทั้งระยะสั้นและระยะปานกลางให้แก่สมาชิกเพื่อนำไปใช้ในการต่าง ๆ ที่จำเป็น และเป็นประโยชน์ เช่น ค่าการศึกษาของบุตรธิดาสมาชิก ค่า

ซ่อมแซมบ้าน และค่าใช้จ่ายในงานตามประเพณี ฯลฯ โดยให้กู้ได้ไม่เกินจำนวนและอัตราที่กำหนดไว้ในกฎของสหกรณ์ออมทรัพย์ครู และต้องชำระคืนให้แก่สหกรณ์ออมทรัพย์ครูเป็นรายเดือน พร้อมทั้งดอกเบี้ย ในระยะเวลาที่กำหนดตามหนังสือที่ทำได้ แต่โดยเฉลี่ยไม่เกิน 5 ปี ในการขอกู้ ผู้กู้ต้องทำหนังสือให้ไว้กับสหกรณ์ออมทรัพย์ครูตามแบบที่กำหนด หากจำนวนเงินที่จะกู้มีจำนวนไม่เกินมูลค่าหุ้นที่สมาชิกถืออยู่ก็ถือมูลค่าหุ้นของสมาชิกนั้นเป็นหลักประกัน แต่ถ้าหากจำนวนเงินที่จะกู้มีจำนวนมากกว่ามูลค่าหุ้นของผู้กู้ ผู้กู้ต้องหาหลักประกันมาค้ำประกัน ซึ่งอาจจะใช้สมาชิกคนอื่นของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูนั้นมาค้ำประกันให้หรือมือสังหาริมทรัพย์จำนองไว้เป็นประกัน หรือนำหลักทรัพย์รัฐบาลหรือเอกสารการฝากเงินกับสถาบันการเงิน ซึ่งสหกรณ์ออมทรัพย์ครูเห็นสมควรมาจำนองไว้เป็นประกัน วงเงินกู้ที่กำหนดไว้มักจะไม่เกินระหว่าง 5 เท่า - 10 เท่าของเงินเดือน โดยมีจำนวนเงินระหว่าง 20,000 - 100,000 บาท แล้วแต่ว่าขนาดของสหกรณ์ออมทรัพย์นั้น ๆ

3. เงินกู้พิเศษ

เงินกู้ประเภทนี้เป็นเงินกู้ระยะยาว มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สมาชิกนำเงินไปใช้ส่งเสริมฐานะความมั่นคงหรือก่อประโยชน์แก่สมาชิกเอง เช่น เพื่อนำไปปลูกบ้าน นำไปซื้อยานพาหนะ หรือนำไปลงทุนประกอบอาชีพ ฯลฯ หลักเกณฑ์การกู้เงินประเภทนี้ มักมีเงื่อนไขให้สมาชิกมีเงินกู้ประเภทอื่นค้างชำระอยู่เว้นแต่เมื่อเงินไปแล้ว หากสมาชิกผู้นั้นยังมีหนี้สินต่อสหกรณ์ออมทรัพย์จำนวนยังไม่เกินกว่าจำนวนเงินกู้ขั้นสูงสุดของเงินกู้ประเภทสามัญที่ทางสหกรณ์ออมทรัพย์กำหนดไว้ ส่วนการชำระคืนนั้นสมาชิกจะต้องชำระคืนเป็นรายเดือน พร้อมดอกเบี้ยจนหมด แต่มักจะต้องไม่เกิน 120 งวด เงินกู้พิเศษนี้ถ้ามีจำนวนเงินกู้ไม่เกินมูลค่าหุ้นที่สมาชิกถืออยู่ สมาชิกก็จะสามารถกู้ได้โดยไม่ต้องนำหลักประกันใด ๆ มาค้ำประกัน แต่ถ้าจำนวนเงินกู้สูงกว่ามูลค่าหุ้นที่สมาชิกถือ สมาชิกผู้นั้นจะต้องหาหลักประกันอย่างใดอย่างหนึ่งมาค้ำประกันไว้กับสหกรณ์ออมทรัพย์ ดังต่อไปนี้คือ

(1) มือสังหาริมทรัพย์อันปลอดจากภาระจำนองรายอื่น จำนองเป็นประกันเต็มจำนวนเงินกู้รายนั้น โดยต้องเป็นที่พอใจของคณะกรรมการดำเนินการว่าจำนวนเงินกู้ ส่วนที่เกินกว่าค่าหุ้นของผู้กู้ต้องอยู่ภายในร้อยละหกสิบแห่งค่าของสังหาริมทรัพย์นั้น

(2) มีหลักทรัพย์ เช่น พันธบัตรรัฐบาล ตั๋วสัญญาใช้เงิน หรือบัญชีเงินฝากในสถาบันการเงินต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งคณะกรรมการดำเนินการเห็นสมควรจำนองเป็นประกันเงินกู้

รายนัน โดยจำนวนเงินที่ส่วนที่เกินกว่าค่าหุ้นของหุ้นกู้ ต้องอยู่ภายในร้อยละ เก้าสิบแห่งมูลค่า
ของหลักทรัพย์นั้น

วงเงินกู้พิเศษนั้น สหกรณ์ออมทรัพย์ครูมักจะกำหนดในวงเงินระหว่าง 10 เท่า
ของเงินเดือน - 30 เท่าของเงินเดือน โดยมีจำนวนเงินระหว่าง 50,000 บาท- 600,000
บาท

จ. การจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี

เมื่อสิ้นบัญชีประจำปีหากสหกรณ์ออมทรัพย์ครูมีกำไร สหกรณ์ออมทรัพย์ครูจะนำ
กำไรสุทธิประจำปีมาจัดสรร ตามกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2511
มาตรา 31 ดังนี้คือ

1. เป็นเงินสำรองในอัตราไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ของกำไรสุทธิ
2. เป็นค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยร้อยละ 5 ของกำไรสุทธิแต่
ต้องไม่เกิน 10,000 บาท

กำไรสุทธิที่เหลือจากจัดสรรตามข้อ 1 และข้อ 2 แล้ว ที่ประชุมใหญ่อาจจัดสรร
กำไรสุทธิเพื่อการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

3. จ่ายเป็นเงินปันผลตามหุ้นที่ชำระแล้ว ตามที่กำหนดในข้อบังคับแต่ต้องไม่เกิน
อัตราที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง
4. จ่ายเป็นเงินเฉลี่ยคืนให้แก่สมาชิกตามส่วนจำนวนรวมของดอกเบี้ยที่สมาชิก
ได้เสียให้แก่สหกรณ์ในระหว่างปี ตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับ
5. จ่ายเป็นเงินโบนัสแก่กรรมการ และเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ตามที่กำหนดไว้ใน
ข้อบังคับ แต่ไม่เกินร้อยละ 10 ของกำไรสุทธิ
6. จ่ายเป็นทุนสะสมไว้เพื่อดำเนินกิจการอย่างหนึ่งอย่างใดของสหกรณ์ตามที่
กำหนดไว้ในข้อบังคับ เช่น ทุนรักษาระดับอัตราเงินปันผล และทุนสาธารณประโยชน์ เป็นต้น